

Yakın Doğu Üniversitesi  
İlahiyat Fakóltesi Dergisi  
*The Journal of Near East University*  
*Faculty of Theology*

Yıl 8, Cilt 8, Sayı 1, Haziran 2022



Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi  
The Journal of Near East University Faculty of Theology

p-ISSN: 2148-6026 / e-ISSN: 2687-4121

**Yakın Doğu Üniversitesi Adına Sahibi**  
**Owner on Behalf of Near East University**  
Doç. Dr. Murat TÜZÜNKAN

**Onursal Editör / Honorary Editor**  
Prof. Dr. Ümit HASSAN (Rektör/President)

**Baş Editör / Editor in Chief**  
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz Söylemez

**Editörler / Editors**  
Doç. Dr. Ahmet Erhan Şekerci  
Dr. Ahmet Koç

**Yayın Kurulu / Editorial Board**  
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz Söylemez  
Prof. Dr. İbrahim Çapak  
Doç. Dr. Ahmet Erhan Şekerci  
Doç. Dr. Ümit Horozcu  
Dr. Muhammed Mücahit Asutay  
Dr. Ahmet Koç

**Alan Editörleri / Field Editors**  
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz Söylemez  
Doç. Dr. Ahmet Erhan Şekerci  
Dr. Ahmet Koç  
Dr. İdris Söylemez  
Dr. Zeynep Münteha Kot Tan

**Dil Editörleri / Language Editors**  
İngilizce: Dr. Serkan Uçan  
Arapça: Dr. Muhammed Mücahit Asutay

**Yazım Editörleri / Spelling Editors**  
Emre İlbars  
Meryem Sezgin

**Danışma Kurulu / Advisory Board**  
Prof. Dr. Mümtaz Ali  
(International Islamic University, MALEZYA)  
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz Söylemez  
(Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, KKTC)

Prof. Dr. Muhammed Babaammi  
(Metodoloji Enstitüsü Müdürü, CEZAYİR)  
Prof. Dr. İsmail Bardhi  
(Dean School of Islamic Theology of Skoplje, ABD)  
Prof. Dr. İbrahim Çapak  
(Bingöl Üniversitesi Rektörü, TÜRKİYE)  
Prof. Dr. Şenol Bektaş  
(Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC)  
Prof. Dr. İlyas Çelebi  
(İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, TÜRKİYE)  
Prof. Dr. Şinasi Gündüz  
(İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)  
Prof. Dr. Enis Hurşit  
(Refah Üniversitesi Rektörü, PAKİSTAN)  
Prof. Dr. Ali Karadağı  
(Katar Üniversitesi, KATAR)  
Prof. Dr. Raşit Küçük  
(İslam Araştırmaları Merkezi Başkanı, TÜRKİYE)  
Prof. Dr. Mehmet Emin Özaşar  
(Ankara Üniversitesi, TÜRKİYE)  
Prof. Dr. Ömer Özsoy  
(Frankfurt Üniversitesi ALMANYA)  
Prof. Dr. Burhanettin Tatar  
(Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)  
Prof. Dr. Hasan Kamil Yılmaz  
(Sebahattin Zaim Üniversitesi, TÜRKİYE)  
Prof. Dr. Hakan Olgun  
(İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)  
Prof. Dr. Mehmet Ümit  
(Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)  
Doç. Dr. Ahmet Erhan Şekerci  
(İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)  
Doç. Dr. Muhammed Reyyan  
(Ürdün Üniversitesi, ÜRDÜN)  
Doç. Dr. Yusuf Suiçmez  
(Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, KKTC)  
Dr. Recep Duran  
(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, TÜRKİYE)

**Yönetim Yeri / Head Office**  
Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

**İletişim / Contact**  
Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138, Lefkoşa-KKTC  
+90 392 223 64 64 (5472); ilahiyatdergi@neu.edu.tr

**Baskı / Printing**  
Yakın Doğu Üniversitesi Matbaası/Haziran 2022

DİZİNLENME BİLGİLERİ

ABSTRACTING AND INDEXING



İLÂHİYAT ATIF DİZİNİ



ASOS  
indeks



# İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN.....1

## *Araştırma Makaleleri / Research Articles*

### **Doç. Dr. Yuxian Ma**

محمد مكن ومنهجه في التفسير.....3

### **Dr. Bayram Çınar**

İslam'da Kulluk Teorisi ve Fetret Ehlinin Özel Konumu.....21

### **Dr. Merzuk Grabus**

Bosnalı Âlim Besim Korkut Efendi; Hayatı, Eserleri ve İslam Tarihi İlmine Katkıları.....41

### **Dr. İshak Kızılaslan**

Osmanlı Ulemâsının Tecvîd İlmî Birikimine Bir Örnek: Kitâb-ü Mesleki'l-kurrâ' fî şerhi ebyâti İbni'l-Cezerî fî 'lmi'l-kirâe'nin İçerik Tahlîli.....55

### **Dr. Ramy Mahmoud**

علم الكلام : نقاشات الهجوم والدفاع.....71

### **Dr. İrfan Sevinç**

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri ve İmam Hatip Lisesi Meslek Dersi Öğretmenlerinin İş Tatmini Düzeyleri.....87

### **Dr. Abdullah Bilin**

İcâzet Geleneğinde Çârperdi'nin Yeri.....109

### **Dr. İlyas Kaplan**

Kirmastî'nin el-Vecîz Adlı Kitabı ve Tahlili .....135

### **Dr. Ali İnan – Dr. Recep Emin Gül**

Kur'ân ve Hadislerde Rasyonel Seçim .....147

## EDİTÖRDEN

Değerli Okurlar;

Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi olarak sekizinci yılımıza girmiş bulunmaktayız. Dergimiz 2021 yılındaki sayılarından itibaren TR Dizin tarafından; 2022 yılından itibaren EBSCO tarafından taranmaya başladı. Özellikle TR Dizine giriş sürecinde emeği geçen editör ekibine, yayın kuruluna, incelemeleriyle ve eserleriyle katkı sunan meslektaşlarımıza, Yakın Doğu Üniversitesi'nin yöneticilerine, özellikle bu zorlu ve uzun süreçte azim ve sabırla gayret gösteren dergi editörlerimiz Doç. Dr. Ahmet Erhan Şekerci ve Dr. Ahmet Koç'a şükranlarımızı sunarız.

Bu sayımızla birlikte dergimiz için bazı yenilikler yaptık. İSNAD Atıf Sistemini kullanmaya başladık. Dergimizin şablonunda (yazı tipi, boyutu vb.) çeşitli değişiklikler yaparak makalelerin ilk sayfasını, kapak sayfası olarak tasarladık. Yayın dilini Türkçe, İngilizce ve Arapça dilleri ile sınırlandırdık. Ayrıca hakem süreçlerinin daha hızlı ve nitelikli olması için hakem şablonunu güncelledik. Bu değişikliklerin ardından makaleleri yazım, şekil ve biçim yönünden yayıma hazırlamak üzere iki yazım editörü aramıza katıldı. Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapan Emre İlbars ve Meryem Sezgin hocalarımız artık dergimizde de bizlerle birlikte olacaklar. Kendilerine de hoş geldin diyoruz.

Bu sayımızda Tefsir, Kelam, İslam Tarihi, Kıraat, Din Eğitimi, Arap Dili ve Belagatı, İslam Hukuku, Din Sosyolojisi ve Hadis alanlarında kaleme alınmış birbirinden değerli dokuz araştırma makalesi ile huzurlarımızdayız.

Birinci makalemiz Doç. Dr. Yuxian Ma'ya ait olup "*Muhammed Makeen ve Tefsir Yöntemleri Üzerine Bir Araştırma*" başlığını taşımaktadır. Bu makalede yazar, Çin'de yaşamış olan tefsir alimi Muhammed Makeen'in hayatını, Kuran'a yaptığı hizmetleri, akademiye olan katkılarını ele aldıktan sonra onun kendine özgü Kuran'ı yorumlama yöntemlerini ortaya koymayı hedeflemiştir.

İkinci makalemiz Dr. Bayram Çınar'a ait olup "*İslam'da Kulluk Teorisi ve Fetret Ehlinin Özel Konumu*" başlığını taşımaktadır. Bu çalışmada yazar, peygamberin tebliğine muhatap olamamış, dolayısıyla ilahi rehberlik alamamış kişilerin İslam geleneğinde konumu nedir, bunlar tekliften muaf mıdır? Değilse bunların dinî statüleri nedir sorusuna cevap aramaktadır.

Üçüncü makalemiz Dr. Merzuk Grabus'a ait olup "*Bosnalı Âlim Besim Korkut Efendi; Hayatı, Eserleri ve İslam Tarihi İlmîne Katkıları*" başlığını taşımaktadır. Makalede, Bosna Hersek âlimleri içinde müstesna bir yere sahip olan ve Korkut ailesinin son temsilcisi olan Besim Korkut'un yetiştiği ilmi ortam, hocaları, eserleri ve ilmi hayatı ele alınmıştır. Çalışma, Bosna'nın ilim dünyasını bütüncül olarak görebilmek adına önemlidir.

Dördüncü makalemiz Dr. İshak Kızılaslan'a ait olup "*Osmanlı Ulemâsının Tecvîd İlmî Birikimine Bir Örnek: Kitâb-ü Mesleki'l-kurrâ' fî şerhi ebyâti İbni'l-Cezerî fî 'Imi'l-kirâe'nin İçerik Tahlîli*" başlığını taşımaktadır. Makalede Osmanlı döneminde asırlarca tecvîd ilmi öğretiminde başucu kitap haline gelerek okutulmuş, ezberlenmiş ve üzerinde çok sayıda şerhler yapılmış olan İbnü'l-Cezerî'nin Mukaddime isimli eserine kendisini Cami-i Cedîd imamı olarak tanıtan hicrî onuncu/on altıncı asırda yaşamış bir Osmanlı âliminin yapmış olduğu şerh incelenmiştir.

Beşinci çalışma Dr. Ramy Mahmoud'a ait olup "*Saldırı ve Savunma Tartışmaları Bağlamında Kelam İlmi*" başlığını taşıyan Arapça makaledir. Makalede kelam ilmi, kelamî konuların tartışılmasının Selef ve Ehl-i hadis tarafından hoş görülmemesi ile kelamın, dinî ve aklî delillerle müdafaa görevi olduğunu savunan Gazzali ve İbn Arabî'nin görüşleri bağlamında ele alındıktan sonra, İbn Teymiyye'nin kelam ilmini haram ve caiz görüşünde olan bu iki gruptan farklı bir noktadan ele aldığı üzerinde durulmuştur.

Altıncı çalışma Dr. İrfan Sevinç'e ait olup "*Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri ve İmam Hatip Lisesi Meslek Dersi Öğretmenlerinin İş Tatmini Düzeyleri*" başlığını taşıyan makaledir. Makalede Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri ve İmam Hatip Lisesi meslek dersi öğretmenlerinin iş tatmini düzeylerinin demografik faktörlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. İş tatmininin her kurum ve her çalışan için önemi olmakla birlikte, toplumun geleceğini inşa eden öğretmenler ve özelde de dinin öğretimini yapan

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve İmam Hatip Lisesi Meslek Dersi Öğretmenleri için ayrı bir önem taşıması, çalışmayı farklılaştırmaktadır.

Yedinci çalışma Dr. Abdullah Bilin'e ait olup "*İcâzet Geleneğinde Çârperdi'nin Yeri*" başlığını taşıyan makaledir. Makalenin konusu, İslam kültür ve medeniyetinde eğitim sisteminin temel taşlarından biri olan icazet geleneği ve sistemidir. Makalede İlhanlı dönemi âlimlerinden dil yönü güçlü olan Çârperdi'nin on dört eser için rivayet senetleri ve altı tane icazetnamesi tespit edilmiş ve inceleme konusu yapılmıştır. Yazma eserlerin incelenmesiyle ortaya konulan bu çalışma ile hakkında çok az çalışma olan müellifin icazetleri el alınarak yeni araştırmalara vesile olması hedeflenmiştir.

Sekizinci çalışma Dr. İlyas Kaplan'a ait olup "*Kirmastî'nin el-Vecîz Adlı Kitabı ve Tahlili*" başlığını taşıyan makaledir. Makalede Osmanlı padişahları Fatih Sultan Mehmet ve II. Beyazid döneminde Bursa ve İstanbul'da yetişmiş ve yaşamış bir âlim olan Yûsuf b. Hüseyin el-Kirmastî'nin hayatı ele alındıktan sonra eserlerinden bahsedilmiştir. Ardından Osmanlı'nın son dönemlerinde kaleme alınmış, Gelenbevî tarafından okutulmuş ve Saçaklızâde'nin övgüsüne mazhar olmuş el-Vecîz isimli usul kitabı üzerinde durularak, tahlili yapılmıştır.

Dokuzuncu ve son çalışma ise Dr. Ali İnan ve Dr. Recep Emin Gül'e ait olup "*Kur'ân ve Hadislerde Rasyonel Seçim*" başlığını taşıyan makaledir. Makalede öncelikle dinî literatürdeki irade, ihtiyar ve sorumluluk kavramları ele alındıktan sonra dinî davranışların rasyonel seçim çerçevesinde ele alınıp değerlendirilmesine değinilmiştir. Daha sonra ayet ve hadislerde rasyonel seçim olarak değerlendirilebilecek örnekler yer verilmiştir. Çalışmada rasyonel seçim teorisinin bütün yönleriyle ele alınıp tartışılması yerine özellikle bu teorinin insanların eylemlerinde rasyonel davranan ve tercihlerinde kâr-zarar hesaplaması yapabilen özgür bireyler olarak ele alan yönü üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sosyoloji ve hadis gibi disiplinler arası bir özellik taşıması ise çalışmayı farklı ve önemli kılmaktadır.

Bu vesileyle dergimize makale göndererek katkıda bulunan araştırmacılarımıza, dergimize gelen makaleleri büyük bir titizlik ve akademik olgunlukla değerlendiren hakemlerimize, derginin düzenli şekilde çıkmasını sağlayan yayın kurulumuza ve üniversite yönetimize şükranlarımı sunuyorum, yeni sayıda buluşmak üzere esenlikler diliyorum.

30.06.2022

Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ

Baş Editör

---

### Yayıncı Notları:

- Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi yılda iki defa yayın yapan uluslararası hakemli bir dergidir. The Journal of Near East University Faculty of Theology is a bi-annual peer reviewed journal.
- Dergi, Creative Commons Atıf Lisansının (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) hüküm ve koşulları altında dağıtılan açık erişimli bir dergidir. Makalelerin telif hakları yazarlar tarafından YDUILAF'a devredilmiştir. Dergide yer alan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlarına aittir. The journal, is an open access journal distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Copyright has been transferred to YDUILAF by the authors. All responsibility originating from articles and other texts published in the journal belongs to the author.
- Makalelerde ifade edilen tüm iddialar yalnızca yazar(lar)a aittir ve bu yazar(lar)ın bağlı kuruluşlarının veya yayıncının, editörlerin ve hakemlerin iddialarını temsil etmeyebilir. All claims made in the articles belong to the author(s) alone and may not represent the claims of the author(s) affiliates or the publisher, editors and reviewers.
- Makalelerde değerlendirilebilecek herhangi bir ürün veya üreticisi tarafından ileri sürülebilecek herhangi bir iddianın onaylanması yayıncı tarafından garanti edilmemektedir. Confirmation of any product that can be evaluated in the articles or any claim made by its manufacturer is not guaranteed by the publisher.